

GILLETTE & L'ORÉAL,

WOMEN USA

VOL. V

North Carolina • North Dakota • Ohio • Oklahoma
Oregon • Pennsylvania • Rhode Island • South Carolina

FERDINANDO FREGA ✦

GILLETTE & L'ORÉAL, WOMEN USA — VOL. V

L'ORÉAL THROUGH GILLETTE · 16

*Sjeverna Karolina, Sjeverna Dakota, Ohio, Oklahoma,
Oregon, Pennsylvania, Rhode Island, Južna Karolina. Peta
etapa američkog prelaska, od obale do obale i natrag.*

Nulto poglavlje — zajednički uvod

*Ovo uvodno poglavlje zajedničko je svim šest svezaka serije
Women of the United States. Ovdje je preneseno u cijelosti i
sklopljeno, kako bi se serija mogla čitati redom, bez ponavljanja.*

NULTO POGLAVLJE

Ovdje svijet nije područje: on je granica. Sjeverni pol ne dočekuje, ne oprašta, ne ostavlja mjesta pogrešci. Bjelina vlada kao apsolutno biće, nijemo i bez sjećanja. Temperatura nije meteorološki podatak: ona je grabežljivac. Noć traje mjesecima, gnječi misli, izobličuje obrise ljudi, guta njihovu volju.

Zajednica je malo, male su i zatvorene. Inuiti, Jupici, arktički narodi žive ondje gdje nitko ne bi izabrao ostati. Ovdje je svaki pojedinac nužan za opstanak skupine. Ako nisi koristan, postaješ teret. A oni koji postanu teret nestaju u tišini, u snijegu, u logici okoliša koji ne daje ustupaka.

Znanstvene baze dodaju još jednu vrstu hladnoće: hladnoću hijerarhija. Ovdje je žena rijetka prisutnost, anomalija koja se mora prilagoditi ili podleći.

Na ovom mjestu pojam „nestanka” ne postoji. Postoji samo bjelina koja sve briše.

Žene Inuita i Jupika

Arktička djevojčica nije razmažena: ona je pripremljena. Rano uči odolijevati hladnoći, tami i gladi. Mora postati korisna klanu, jer ovdje identitet nije osoban. On je funkcionalan. Žena nosi teret obitelji i zajednice: hranu, vatru, djecu, kože, skrb. Nitko ne govori o pravima. Nitko ne govori o krhkosti. Depresija postoji, ali nema imena. Nasilje postoji, ali nema svjedoka.

Žena znanstvenih baza

Obrazovana, stručna, navikla na disciplinu. Dolazi kao istraživačica, tehničarka i liječnica. Brzo otkriva da Sjeverni pol ne priznaje kvalifikacije. Ovdje se računa samo psihička čvrstoća. Muške hijerarhije vladaju njome, a svaki znak slabosti tumači se kao slabost. To je okruženje u kojem snaga nije dovoljna: traži se krajnja samokontrola.

Zapadnjačka žena „izvana”

Odrasla u slobodi, dolazi uvjerena da može pobijediti hladnoću. Ali mjesto je slomi: samoća, sićušni prostori, beskrajne tišine. Baze nisu zajednice, one su mehanizmi. A žena, unutar mehanizma koji su osmislili muškarci, mora se boriti da ne nestane.

Putovanje na kraj svijeta

Moj susjed Antonio, zvani Nino, godinama je pričao o Sjevernom rtu, o ponoćnom suncu, o mjesecima bez tame. Bio je to san koji je držao u džepu, kao nešto nemoguće. Jednog svibanjskog jutra pozvonio sam mu na vrata i rekao samo ovo: „Spakiraj kovčeg. Vraćam se za sat vremena. Vraćamo se za 30 dana.” Pogledao me

iznenađeno, sretno. Njegova žena, zabrinuta, upitala je kakvi su nam planovi. „Jurimo za snom”, odgovorio sam.

Sjeli smo u auto. Naše su nas žene gledale kao da smo ludi. Ali ovo je putovanje bilo stvarno. Nino je već bio pun pitanja. „Kamo idemo? Koliko novca da ponesem?” „Opusti se”, rekao sam mu. „Bit ćemo ondje za 54 sata. Samo 5000 km. U novom smo Range Roveru. Uživaj u vožnji.”

Svakih 300 km morao sam stati: on, dvanaest godina stariji od mene, imao je svoj ritam. Ja sam imao vodu i tekućine; on je imao kavu i tjelesne potrebe. I što smo dalje išli, to je više pričao o svom životu. O stvarima koje nikada ne bih saznao da nije bilo te beskrajne ceste.

Dva muškarca sama u autu uvijek pričaju o ženama. On je upoznao samo svoju ženu. Smijao sam se. Umirio sam ga: „I mi smo takvi.”

Pitao me kako uspijevam ostati pri zdravoj pameti dok vozim 60 sati. Ispričao sam mu o Rusiji, kad sam s 22 godine vozio 51 sat da upoznam ženu koju nikada nisam vidio. „Udaljenosti nisu granice”, rekao sam mu. „One su izgovori. Ja ih nikada nisam imao.”

Dolazak u bjelinu

Ušli smo u Norvešku. Prenočište uz cestu. Ondje ćemo ostaviti auto i nastaviti saonicama.

Vodič je bio umotan, neprobojan. Kad je skinula naočale, otkrio sam da je žena. Norvežanka, šutljiva, izravna, ledena. Nino u sredini saonica, ona naprijed, ja sa svojih 190 cm straga, na začelju.

Još je bilo dnevno svjetlo. Sat mi je pokazivao vrijeme, ali mi nije govorio je li noć ili jutro. Bilo je to ponoćno sunce. Stigli smo do

Sjevernog rta.

Nino je plakao. Zagrlio me. Rekao sam mu, smijući se: „Pazi... ljudi bi mogli pomisliti da smo gejevi.” Smijali smo se, ali bili smo na rubu svijeta.

Onda je došao mrz: -52°C .

Ulazak u pravi Arktik

Odveli su nas u metalni kontejner da se presvučemo. Izuzetno teška, podstavljena odijela, zatvorena složenim patentnim zatvaračima.

Platio sam vodičicu. Nino je ostavljen u jednom igluu s nekoliko muškaraca; mene su ostavili u drugom, s jednom obitelji: starcem između 70 i 80 godina i tri žene između 30 i 50.

Bio je to zatvoren svijet. Jednostavan. Surov.

Muškarac se držao po strani. Žene su održavale ritam. A kupaonica je bila brežuljak pet metara od iglua: kaka se smrzavala prije nego što bi pala na tlo. Moje prvo piškenje postalo je žuta arktička zvijezda. Bio je to Sjever koji me pozdravljao.

Žena srednjih godina, Magi, govorila je malo engleski. Ostalo su bile geste, oči, ruke. Jezik hladnoće.

Kad nisam bio siguran kako se koristi odijelo, ona mi je, bez razmišljanja, dotaknula međunožje da mi pokaže skriveni patentni zatvarač. Nije bilo zlobe, nije bilo nelagode: samo funkcija. Opstanak.

Tri dana u igluu

Donijeli su hranu. Dimljenju ribu, sirovu ribu, bakalarovu jetru, kitov trbuh. I kuglice od morskog psa. Nije bilo izbora. Nije bilo

alternative. Bilo je to ono što priroda daje.

Onda sam pio: crvenu tekućinu. Mislio sam da je vino. Bila je to procijeđena, prokuhana, zaslađena kitova krv. Popio sam je. Dala mi je snagu kakvu nikada prije nisam osjetio. Iskonsku energiju. Pomislio sam da je kokain. Ne. Bio je to Sjever koji ulazi u tijelo.

Žene su me promatrale. Starac je izlazio u lov. Ja sam se odmarao i pio krv. Tri dana bez telefona, interneta, računala, bez Nina. Samo ja i one.

Nije bilo noći. Samo svjetlo, vatra, led i dah.

Tri su žene legle spavati. Tražio sam mjesto. Najmlađa je podigla ruku i pokazala mi da priđem bliže. Prasnule su u smijeh. Nisam razumio. Rekle su da sam ja njihov „Božić”.

Način da kažu da sam prihvaćen.

Pokušao sam im dati nešto novca da im zahvalim. Odbile su. Htjele su samo zagrljaj. I nekoliko riječi na kalabrijskom, da se osjete bliže.

Ondje sam shvatio vrijednost pravih darova: onih koji se ne mogu ni kupiti ni prodati.

Oproštaj vodičice

Nakon tri dana stigla je vodičica. Razgovarala je s tri žene sat vremena. Ja sam bio vani. Nisam razumio što govore. To nije bila moja stvar. Bio je to njihov jezik, njihov svijet, njihov zakon.

U kontejneru, dok sam se svlačio, ušla je vodičica. Znatiželjna. Izravna. Nordijska. Snažno me zagrlila. Poljubila me. Koža joj je bila bijela kao mlijeko. Oči plave kao kolovoško nebo.

Zamolila me da je odvedem. Učinila bi sve da izađe iz tog svijeta.

Nasmiješio sam se s poštovanjem. Nisam mogao. Nisam smio.

Ostavio sam joj samo jedno obećanje: „Ako ti nešto zatreba, napiši mi pismo. Pomoći ću ti.” Odbila je čak i novac. Bila je lijepa žena, ali usamljena. Samoća koja se ne vidi izdaleka. Samoća koju hladnoća ne oprašta.

Povratak kući

Otišli smo po Nina. Bio je oduševljen. Nije se htio vratiti. Ali ja sam imao dogovor s njegovom ženom.

Svima je pričao o svoja tri dana. Ja sam šutio. Nikada ništa nisam podijelio s tim čovjekom. Samo s papirom.

I tako, dok se Nino vraćao u svoj svijet, ja sam već bio na putu prema drugom. Drugo odredište. Drugi susret.

Dobro došli.

Epilog

Sjever te ne uzima: mijenja te. I nikada te

ne vraća cijelog. Muškarci dolaze na Sjeverni pol tražeći svjetlo, tišinu, fotografije, snove. Žene ostaju da bi preživjele.

Muškarci pričaju ono što su vidjeli. Žene prešućuju ono što su proživjele.

Muškarci se vraćaju. Žene ostaju. Ostaju u hladnoći, u kućama od snijega, u tišinama koje nitko ne čuje. Ostaju da bi podupirale zajednice koje ih ne slave. Ostaju da bi štitile djecu, starce, strance. Ostaju nevidljive.

Odande sam ponio samo jedno sjećanje: lijepu, nevjerojatno lijepu ženu, ali samu. Ne u romantičnom smislu. U ljudskom smislu. U

tragičnom smislu.

Razmišljanje

Sjever ne ubija tijelo. Ubija prisutnost. A ono što ostaje jest bjelina: mjesto gdje žene istodobno žive i nestaju.

Zato pišem. Jer krajnja mjesta ne pričaju svoju priču sama. A oni koji kroz njih putuju ne mogu si priuštiti luksuz šutnje.

Ne ja. Ne ja. Moja me zemlja rodila, a ostatak svijeta dočekuje me ne kao gosta, nego kao člana obitelji.

Iz apsolutne bjeline Sjevera spustio sam se u apsolutnu zbrku Sjedinjenih Država.

SJEDINJENE AMERIČKE DRŽAVE

Nemoguć zadatak

Raditi osamnaest godina za američku tvrtku daje vam nešto što vam nijedna druga tvrtka na svijetu ne može dati: radnu kulturu, procedure, jasnu misiju i sustav vrijednosti koje nisu teorija – one su svakodnevna praksa. Ne objašnjavaju vam ih; grade ih za vas. I to čine a da vas ne pitaju za dopuštenje.

Bio sam u uredu u New Yorku kad su mi ponudili posao kakav nikada nisam zamišljao. Ne promaknuće. Ne premještaj. Eksperiment.

Povjerljiv program, osmišljen da potvrdi jedan model ljudskih odnosa unutar Sjedinjenih Država. Nisu izabrali menadžere, psihologe ni trenere. Izabrali su ljude s određenom vrstom stvarnog iskustva. I pojavilo se moje ime – iako sam osamnaest godina radio u prodaji. Nisu gledali ulogu: gledali su um.

Test je bilo lako objasniti, a iznimno teško izvesti:

obići 50 američkih saveznih država u jednoj godini, sam birajući gradove i ostajući u svakoj barem tjedan dana.

Posljednja dva tjedna bit će prisilni odmor. Pokrit će sve troškove. Ja sam trebao samo živjeti, promatrati, razumjeti i svakog ponedjeljka predati izvješće. Ljudski, suh, precizan prikaz.

Potpisao sam ugovor. Javio sam kući. Ništa nisu pitali. Htjeli su samo znati je li stigla mjesečna opskrba. Ja sam se spremao suočiti s godinom u Americi. Oni su se, kao i uvijek, suočavali sa sljedećim mjesecom.

Za svaki slučaj, plaća mi se uplaćivala izravno na bankovni račun u Italiji. Bio je to uljudan način da mi kažu: „Ne radi gluposti. Živi s onim što imaš. Da vidimo tko si zapravo.”

Tek petnaest godina poslije dobio sam pristup svojim izvornim izvješćima, analizama i materijalu koji su prikupili o meni. Iz toga se rodila ova knjiga. Dobio sam odobrenje da je objavim, uz jedan uvjet: nikada ne imenovati tvrtku koja ju je naručila.

Nije važno. Ova priča nije o logotipima. Ona je o čovjeku u zemlji koju je nemoguće razumjeti ako je ne proživite iz prve ruke.

Da krenem od najudaljenije točke?

Logičan izbor bio je krenuti od rubova, a ne od središta. Iz dva jednostavna razloga:

1. Bio sam svjež na početku eksperimenta: velika lucidnost, najveća pozornost.
2. Krećući od krajnosti, mogao sam ispravljati kurs i čisto završiti putovanje.

Nisam morao krenuti iz Bostona ili Chicaga. Morao sam krenuti s granice. S mjesta koje je Amerika bilo samo na papiru.

Izabrao sam Juneau, glavni grad Aljaske. Izoliran. Dostupan samo brodom ili zrakoplovom. Grad koji ne pripada nikome. Savršeno mjesto za početak.

Optimizirati resurse

Prije polaska učinio sam ono što Amerikanac ponajprije cijeni: organizirao sam se kao profesionalac, a ne kao turist.

Nazvao sam tri najpopularnije zrakoplovne kompanije, one s najvećim domaćim mrežama. Za manje od sat vremena kupio sam knjižicu od pedeset domaćih letova s popustom od 60 %.

Bez vremenskih ograničenja. Bez ograničenja dana. Bez restrikcija. Samo jedan uvjet: iskoristiti ih u roku od godinu dana.

Isto sam učinio s hotelskim lancima, Uber taksijima i tvrtkama za najam automobila, a zatim pripremio pravi raspored etapa, načina, ali ne i vremena.

Bio sam spreman.

Bio je to moj prvi pravi uspjeh. Prvi znak da se znam kretati. Amerika nagrađuje one koji djeluju, a ne one koji čekaju.

Kad je tvrtka vidjela transakciju, učinila je ono što američka kultura uvijek čini: provjerila je pouzdanost.

Jesam li sposoban podnijeti godinu neprestanog kretanja? Jesam li sposoban nositi se s neočekivanim događajima, udaljenostima i hitnim slučajevima? Jesam li samostalan?

Zato sam prije polaska riješio još jedan ključan detalj:

pobrinuo sam se da na kreditnoj kartici imam mjesečni limit od najmanje 100.000 dolara.

Nije bio namijenjen trošenju. Bio je namijenjen tome da pokaže da ih znamo voditi. Amerikanci razmišljaju ovako: ako nemaš samostalnost, nemaš slobodu. A ako nemaš slobodu, ne možeš biti ocijenjen.

Od tog trenutka program više nije bio zadatak. Bio je misija.

A SADA STVARNO PUTUJEMO

Aljaska je dio Sjedinjenih Država samo po zemljopisu. To je drugi svijet.

To je mjesto gdje žene nestaju bez traga. Gdje prijava nikada ne stigne na odredište. Gdje su gradovi samo civilizirani otoci usred divljeg kontinenta.

Juneau je bio moj prvi test: glavni grad bez ijedne ceste koja ga povezuje s ostatkom zemlje. Komad Amerike koji se ne osjeća kao Amerika.

Ovdje sam počeo razumijevati nešto: putovanje neće biti zemljopisno. Bit će ljudsko.

BLOK 1 (Svezak I.)

Alabama – Aljaska – Arizona – Arkansas – Kalifornija – Colorado – Connecticut – Delaware – Florida – Georgia

BLOK 2 (Svezak II.)

Havaji – Idaho – Illinois – Indiana – Iowa – Kansas – Kentucky – Louisiana – Maine – Maryland

BLOK 3 (Svezak III.)

Massachusetts – Michigan – Minnesota – Mississippi – Missouri
– Montana – Nebraska – Nevada – New Hampshire – New Jersey
– Novi Meksiko

BLOK 4 (Svezak IV.)

New York – Washington

BLOK 5 (Svezak V.)

Sjeverna Karolina – Sjeverna Dakota – Ohio – Oklahoma –
Oregon – Pennsylvania – Rhode Island – Južna Karolina

BLOK 6 (Svezak VI.)

Južna Dakota – Tennessee – Teksas – Utah – Vermont – Virginija
– Zapadna Virginija – Wisconsin – Wyoming

SJEVERNA KAROLINA

Sjeverna Karolina je savezna država koja živi na dva kolosijeka. S jedne strane je „nova Amerika”: sveučilišna istraživanja, tehnologija, startupi, liječnici, inženjeri, istraživači i moderni gradovi u rastu. S druge strane je „stara Amerika”: – siromašno selo – izolirane zajednice – teške tradicije – fizički rad – daleka zdravstvena skrb – još uvijek krute uloge. Ne žive zajedno. Ignoriraju jedna drugu. Žene ovdje nestaju ovisno o tome gdje su rođene: – u modernosti, zbog pritiska i natjecanja – na selu, zbog izolacije i tradicije – u srednje velikim gradovima, zbog slabo plaćenog rada i nedostatka usluga – u povijesnim crnačkim zajednicama, zbog dvostruke borbe: rasne i rodne.

Sjeverna Karolina je uljudna na površini i žestoka u pojedinostima.

Žena iz Research Trianglea – 33 godine

Sara je analitičarka podataka u jednom startupu. Marljiva, briljantna i dobro pripremljena, radi u okruženju koje se predstavlja kao progresivno, „europsko” i moderno.

Istina: – dugo radno vrijeme – beskrajna očekivanja – ciljevi koji se mijenjaju svaki tjedan – mladi menadžeri koji iscrpljuju ljude a da to i ne primjećuju – žene koje se moraju truditi dvostruko više da bi dobile upola manje priznanja.

Sara je studirala, uložila godine, žrtvovala svoj život i vrijeme. A sada je u sustavu koji joj plješće i troši je istoga dana.

Njezina je odsutnost profesionalna: nužna je za izgradnju budućnosti, ali nema mrežu koja bi je zaštitila.

Žena sa sela – 49 godina

Sto kilometara od modernosti postoji druga Sjeverna Karolina. Udaljene kuće, polja duhana i soje, duge zime, surova ljeta. Ulice bez pločnika, bez trgovina, bez ičega.

Linda živi u jednom od tih krajeva. Radi pola radnog vremena u mjesnoj trgovini. Za sve putuje miljama: liječnik, ljekarna, škola, banka. Cijeli joj je dan na leđima: – djeca – kuća – starije osobe – posao – obveze – hitni slučajevi koje rješava sama.

Ne može birati. Ne može promijeniti. Ne može prekinuti rutinu koju joj nameću milje.

Njezina je odsutnost zemljopisna: živi predaleko da bi je itko vidio.

Afroamerikanka iz srednje velikoga grada –

38 godina Kim radi u pozivnom centru u Charlotteu. Radi sa scenarijima, mjeračima vremena, pokazateljima i nadzornicima

koji prate svaku stanku.

Ima dvoje djece i majku o kojoj se brine. Grad raste, tvrtke stižu, neboderi niču. Ali prave prilike ne dolaze do nje.

Sjeverna Karolina govori o razvoju, ali taj razvoj prelazi preko crnačkih zajednica ne zaustavljajući se.

Kim drži: – posao koji emocionalno iscrpljuje – školovanje djece – svakodnevnu iscrpljenost – troškove koji rastu – društvenu pokretljivost koja zapravo ne postoji.

Njezina je odsutnost rasna i ekonomska: ona je stup grada, ali se nikada ne uspne do vrha.

Žena s obale – 41 godina

Tanya živi na obali. More je prekrasno, kuće su uredne, a turizam je jak. Ali stvarni život je nešto drugo.

Rad u odmaralištu: – sobe – praonica rublja – čišćenje – doček turista – duge smjene – niske plaće

Ljeto je preopterećeno. Zima je tišina i računi koji se ne slažu.

Obalna Sjeverna Karolina je fotogenična, ali počiva na mukotrpnom radu žena koje to bogatstvo nikada neće vidjeti.

Njezina je odsutnost ekonomska: sve se vrti oko turizma, ali one koje ga drže ne dobivaju ono što im pripada.

Epilog – Sjeverna Karolina

Sjeverna Karolina je savezna država razdijeljena silama koje su predaleko jedna od druge. Žene plaćaju cijenu posvuda: u tehnologiji koja obećava prilike ali ne i potporu, na selu koje

izolira, u gradovima koji rastu bez uključivanja i na obalama koje žive od kratkih i teških sezona.

To je brisanje koje je istodobno moderno i drevno. Žene su pokretačka snaga u svakom kutku savezne države, ali ih ona smatra nužnom prisutnošću.

Razmišljanje – Sjeverna Karolina

Svaka savezna država u ovom svesku prikazuje drukčiji oblik odsutnosti. Sjeverna Karolina pokazuje onu koja nastaje iz unutarnje udaljenosti: jaza između bogatih i siromašnih, između grada i sela, između novog i starog, između onoga što država obećava i onoga što nudi.

Žena uvijek živi u sredini. Ona je crta koja spaja svjetove koji međusobno ne razgovaraju. I upravo zato što sve drži na okupu, nitko je ne stavlja u središte.

Ovo poglavlje služi da se to kaže bez filtera: modernost sama po sebi nikoga ne oslobađa. Moramo prepoznati one koje je doista drže.

SJEVERNA DAKOTA

Sjeverna Dakota je nemilosrdna zemlja. Ekstremne zime, vjetrovi koji režu kožu, duge prazne ceste, mali udaljeni gradići, nevidljive starosjedilačke zajednice i naftna polja koja vladaju krajolikom.

To je savezna država u kojoj žene žive između dviju suprotnih sila: prirode koja zapovijeda i društva koje se ne mijenja.

To je mjesto koje više nagrađuje izdržljivost nego sreću. I unutar te logike žene nestaju u svakodnevnim pojedinostima: – u slabo plaćenim poslovima – u zemljopisnoj samoći – u nedostatku

usluga – u teškim obiteljskim ulogama – u izoliranim zajednicama – u ritmovima koje nameće gospodarstvo kojim vladaju muškarci.

Sjeverna Dakota nije zla. Ona je gruba. I u njezinoj grubosti mnoge žene budu progutane bez zvuka.

Žena s naftnog postrojenja – 35 godina

Jessica živi u Willistonu, gradu nafte. Radi kao koordinatorica u jednom postrojenju. Jedna je od rijetkih žena u pogonu u kojem vladaju muškarci, s teškim smjenama, golemim kamionima, radionicama i neprestanom bukom.

Svaki je dan ispit: – neprimjerene šale – beskorisni komentari – poštovanje koje moraš zaslužiti deset puta – rizik na poslu – nula privatnosti.

Plaća je dobra, ali ljudska je cijena golema. Nema pravih prijatelja. Nema stabilnih veza. Nema mrežu potpore.

Njezina je odsutnost društvena: okružena muškarcima, a ipak sama.

Starosjedilačka žena – 40 godina

Mnoge starosjedilačke zajednice u Sjevernoj Dakoti žive zaboravljene. Stanova je malo, prilika nedostaje, škole su slabe, a bolnice daleko. Starosjedilačke žene nose naslijeđe rana koje savezna država nikada nije zacijelila.

Alana ima četvero djece. Radi pola radnog vremena u društvenom centru. Povijest njezina naroda ispisana je posvuda: na njihovim licima, u njihovim šutnjama, u njihovim odsutnostima.

Problemi su stalni: – nezaposlenost – raširene ovisnosti – gotovo nepostojeća državna potpora – krhka infrastruktura – društvena

depresija.

Njezina je odsutnost povijesna i strukturna: kultura je snažna, ali sadašnjost je ignorira.

Žena sićušnih gradića – 50 godina

Sjeverna Dakota sastoji se od gradića kojih nema na kartama. Pet ulica, škola, crkva i benzinska postaja.

Karen živi u jednom od njih. Radi u maloj trgovini mješovitom robom. Svaki dan viđa iste ljude, iste geste, iste razgovore.

Do bolnice se mora voziti sat vremena. Do drugog posla još i dulje. Da bi se pronašlo nešto barem malo novo, trebaju dva sata.

Njezina je odsutnost zemljopisna: ona nema alternativa. Njezin je život određen mjestom na kojem živi.

Žena s poljoprivredne granice – 47

godina

Megan živi u najpoljoprivrednijem kraju savezne države. Beskrajna polja, traktori, usjevi, snijeg koji pada prerano.

Rad na farmi: – životinje – alati – staje – održavanje – računi – kuhanje – obitelj – hitni slučajevi kojima uvijek treba upravljati.

Žena na farmi ovdje nosi više nego dvostruko veći teret nego što se čini. I ruke, i um, i upravljanje, i kralježnicu. Ali sve se to opisuje kao „pomoć na farmi”.

Njezina je odsutnost kulturna: ona radi sve, ali je nitko nikada ne priznaje kao središnji dio gospodarstva.

Epilog – Sjeverna Dakota

Sjeverna Dakota je savezna država koja ne štiti. Traži snagu, traži otpornost, traži strpljenje. Žena odgovara potpunom predanošću, ali država ne odgovara njoj.

Od naftnog postrojenja do starosjedilačkog rezervata, od sićušnih sela do izoliranih farmi, žene ne nestaju one bivaju upijene od teritorija, kao da se njihova prisutnost podrazumijeva.

Razmišljanje – Sjeverna Dakota

Svaka odsutnost ima uzrok. U Sjevernoj Dakoti uzrok je sama zemlja: velika, surova, udaljena, neučinkovita, muška u svom gospodarstvu, spora u svojoj promjeni.

Žena živi u krajoliku koji nema mjesta za krhkost, u društvu koje njezin mukotrpan rad smatra neizbježnim dijelom prizora.

Nije nevidljiva zato što ne vrijedi: nevidljiva je zato što je zemlja ovdje veća od ljudi.

A ovo poglavlje služi da nas podsjeti: snaga nije izbor. Na nekim je mjestima jedina mogućnost.

OHIO

Ohio je zrcalo tihe Amerike. To je savezna država urušenih industrijskih gradova, predgrađa bez smjera, praznih obitelji, mladih koji bježe i poslova koji više ništa ne jamče. To je zemlja koja je nekoć proizvodila sve, a sada proizvodi iščekivanja: iščekivanje bolje budućnosti, iščekivanje prilike koja nikada ne stiže, iščekivanje promjene koja se kreće polako, na mjestu.

Žena ovdje drži na okupu dijelove koje bi trebala podupirati država: – razorene obitelji – nestabilne prihode – zajednice

ranjene drogom – kuće koje se raspadaju – škole koje se muče – preopterećene socijalne službe.

Ohio ne ubija ženu. Oduzima joj dah. Polako, tiho, svaki dan pomalo.

Žena iz urušenoga industrijskog grada – 46

godina

Michelle živi u Clevelandu, u četvrti koja je nekoć vrvjela poslom. Njezin je otac radio u tvornici. I njezin djed. Onda se sve promijenilo: premještanja, zatvaranja, stečajevi.

Sada radi u supermarketu: promjenjive smjene, niska plaća, nikakva sigurnost. Svaki mjesec mora raditi kirurški precizne izračune da izbjegne propast.

Kuća je stara, četvrt krhka, prilika je malo.

Njezina je odsutnost ekonomska i generacijska: ona živi upravo u točki u kojoj se urušio cijeli industrijski identitet, povukavši sa sobom žene koje nisu mogle odabrati drukčiju budućnost.

Žena koja podiže obitelj usred opioidne

krize – 38 godina Ohio je jedna od američkih prijestolnica opioidne epidemije. Farmaceutske tvrtke, popustljivi liječnici, krhke zajednice: spora eksplozija koja je opustošila cijele obitelji.

Emily živi u Daytonu. Muž joj je umro od predoziranja drogom prije tri godine. Ima dvoje djece i radi kao recepcionarka u jednoj klinici. Svaki dan viđa poznata lica: očajne majke, slomljene mlade ljude, očeve koji se nisu izvukli.

Ohio govori o „opiodnoj krizi”. Ona govori o odsutnosti: o izgubljenom muškarcu, o razorenoj obitelji, o teretu koji pada u

cijelosti na njezina leđa.

Njezina je odsutnost emocionalna i društvena: ona drži djecu kod kuće i posao na površini, dok sustav koji je stvorio problem ne čini ništa da ga riješi.

Siromašna bijela žena iz predgrađa – 28 godina

Samantha živi u predgrađu koje kao da je izašlo iz nekog dosadnog filma: Walmart, benzinske postaje, montažne kuće, restorani brze hrane, beskrajna parkirališta.

Radi u McDonald'su. Ponavljane smjene, automatski pokreti, nervozni kupci i mjesečne promjene uprave. Zараđuje dovoljno da preživi, ali nikada dovoljno da napreduje.

Majka joj više ne radi. Partner joj je čas tu, čas nije. Ima snove za koje ne zna kamo bi ih stavila. Njezina je odsutnost zajednička: okružena je ljudima u istoj situaciji, i to trud čini još nevidljivijim.

Nitko ne vidi ono što je normalno za previše ljudi.

Žena iz poljoprivrednog kraja – 54 godine

Izvan gradova postoji Ohio koji živi od poljoprivrede, malog stočarstva i fizičkog rada. Ovdje se žene brinu o svemu: o računovodstvu, životinjama, usjevima, djeci, starijima i kući.

Linda živi na farmi blizu Lancastera. Djeca su joj odrasla, muž radi izvan kuće, a ona ostaje upravljati svime što zemlja traži.

Radi sedam dana u tjednu, po vrućini, hladnoći, kiši i snijegu. Nema slobodnog dana. Nema psihičkog predaha. Nema priznanja.

Njezina je odsutnost kulturna: podrazumijeva se da žena sa sela „izgura”. Da, izgurala je. Ali cijenu uvijek plaća ona.

Epilog – Ohio

Ohio je savezna država kojoj je mnogo toga oduzeto i koja je naučila oduzimati onima koji imaju najmanje glasa.

Žene ovdje ne traže čuda. Traže stabilnost, zaštitu, prave prilike. Dobivaju njihove djeliće.

Od palih industrijskih gradova do četvrti koje je preplavio opioid, do bijelih predgrađa bez budućnosti, do poljoprivrednih zemljišta koja nikada ne miruju žene drže na okupu ono što država više ne podupire.

Razmišljanje – Ohio

Odsutnost žena u Ohiju nije posljedica jednog uzroka. Ona je posljedica spoja svih lomova: ekonomskih, društvenih, zdravstvenih, obiteljskih i zajedničkih.

Ovdje žena živi u pukotini između onoga što je Ohio bio i onoga što više ne može postati.

To je odsutnost koja ne stvara nikakvu buku, jer je postala normalna.

A zadatak je ovih stranica upravo ovo: učiniti nevidljivo vidljivim, dati lice onima koje drže sve a da ih nitko nikada ne imenuje.

OKLAHOMA

Oklahoma živi u stalnoj napetosti između prošlosti i sadašnjosti. To je savezna država puna zemlje, vjetra, crkava, seoskih zajednica, srednje velikih gradova u preobrazbi i starosjedilačkog naslijeđa koje je država tek napola priznala. To je zemlja koju je udarila svaka vrsta oluje: ekonomska, klimatska, društvena i kulturna.

I svaka oluja uvijek padne na ista leđa: na leđa žena.

U Oklahomi su žene zazidane u krute uloge, smrvljene raširenim siromaštvom, učinjene nevidljivima od religije koja mnogo govori o obitelji, a malo o stvarnoj zaštiti. To je savezna država koja živi od otpora, a žene su njezini najistrošeniji stupovi.

Žena iz Biblijskog pojasa – 32 godine

Hannah je rođena u svijetu u kojem je sve već bilo odlučeno: kako se odijevati, kako govoriti, kako se ponašati, u što vjerovati, što izbjegavati.

Obitelj, zajednica, crkva: tri koncentrična kruga koja određuju njezin život.

Ima muža, dvoje djece i skroman dom. Dan joj obilježavaju: – škola djece – kupnja namirnica – crkva – obvezni volonterski rad – obiteljske dužnosti – nula psihičkog prostora.

Ne smije izraziti sumnje. Ne može uistinu birati. Ne može izaći iz kaveza a da je ne osude kao izdajicu zajednice.

Njezina je odsutnost kulturna i duhovna: živi u stalnoj prisutnosti, ali kao funkcionalna figura, a ne kao cjelovita osoba.

Starosjedilačka žena – 45 godina

Oklahoma ima jednu od najvećih indijanskih populacija u zemlji. Ali jaz između kulture i blagostanja je golem.

Kayla je pripadnica naroda Cherokee. Radi u kulturnom centru. Održava na životu jezik, tradicije, obrede i priče.

Izvan toga svijeta, međutim, stvarnost je surova: – podfinancirane škole – krhka zdravstvena skrb – raširene ovisnosti – loše plaćeni

poslovi – suptilna i stalna diskriminacija. Ona drži zajednicu, obitelj i identitet. I nitko je ne štiti kako zaslužuje.

Njezina je odsutnost povijesna: država je svoj identitet izgradila na starosjedilačkim narodima, a onda ih ostavila same.

Žena iz krajeva koje pogađaju tornada – 39 godina

Oklahoma je jedna od saveznih država koje tornada najviše pogađaju. To se može dogoditi svake godine, u svakoj sezoni. A kad se dogodi, zbriše sve.

Rachel živi u kraju koji je više puta pogođen. U životu je izgubila dvije kuće: jednu kao dijete, jednu kao odrasla.

Radi kao učiteljica. I svake godine mora pripremati svoje učenike za vježbe: skrivati se, štititi se, ne obazirati se na zvuk straha.

Njezin je život sazdan od obnova: kuća, rutine, stabilnosti.

Njezina je odsutnost klimatska: ovdje vlada priroda, a posljedice uvijek plaćaju obitelji, to jest žene.

Žena s niskim primanjima – 29 godina

Brooklyn – često ime u tom kraju, a ne grad – živi u predgrađu Tulse. Stare kuće, razrovane ceste, autobusi koji prolaze kad im se prohtije.

Radi u restoranu brze hrane. Razlomljene smjene, promjene rasporeda u zadnji čas, minimalna plaća. Ima kćer od tri godine. Vrtić stoji više od njezine plaće. Ima dvije mogućnosti: ostaviti dijete nekome kome ne vjeruje ili izgubiti posao. Njezin se svijet sastoji od: – zakašnjelih računa – bonova za hranu – trčanja – stalne tjeskobe – malih snova koji se nikada ne mogu ostvariti.

Njezina je odsutnost ekonomska i sustavna: Oklahoma gura naprijed one koji su već uspjeli, a ostavlja iza sebe one rođene u tim predgrađima.

Epilog – Oklahoma

Oklahoma je savezna država koja se čini jednostavnom, ali je jedna od najtežih za život.

Žene su zatočenice triju golemih sila: – religije koja ih zarobljava – siromaštva koje ih iscrpljuje – klime koja ih uništava.

Svaka obnova, svako spašavanje, svaka krhka ravnoteža prolazi kroz nju. Ali država rijetko išta vraća.

Razmišljanje – Oklahoma

Ženska odsutnost u Oklahomi proizlazi iz opasne mješavine: snažne tradicije, upornog siromaštva, nevidljivih starosjedilačkih identiteta i nemilosrdne prirode.

Ovdje žena živi u stalnoj proturječnosti: biti nezamjenjiva i biti ignorirana.

Ovo poglavlje jasno pokazuje jednu stvar: teškoća nije pravda. Otpor nije sloboda. Preživljavanje nije napredak.

I u Oklahomi, prečesto, žene ne žive: one se odupiru.

OREGON

Oregon živi od najsuptilnije proturječnosti u Sjedinjenim Američkim Državama: čista, zelena, liberalna slika, savršena za turiste i političke kampanje, i društvena stvarnost puna dubokih pukotina.

Portland, slavljen kao progresivan grad, ujedno je golemo središte beskućništva, ovisnosti, krize mentalnog zdravlja i rastuće nejednakosti. Izvan Portlanda Oregon se mijenja: izolirano selo, krajnje siromašne bijele zajednice, nestabilni poslovi, minimalna sredstva i prikrivene napetosti.

Žena ovdje ne nestaje zbog nedostatka uloge, nego zbog preopterećenosti:

– obitelji s jednim prihodom – ovisnost o partneru – nedostatak usluga – zemljopisna izolacija – nesiguran posao – pretjerani troškovi – nedostatak stvarne zaštite

Oregon je lijep za gledanje, ali težak za život.

Žena iz Portlanda – 29 godina

Julia živi na istočnoj strani Portlanda. Radi u trgovini zdrave hrane, jedva plaća najamninu i dijeli kuću s još dvije osobe.

Portland se predstavlja kao „otvoren, osjetljiv, društveno svjestan” grad, ali istina se sastoji od: – ulica punih beskućnika – krize mentalnog zdravlja posvuda – zagušenih službi – slabo plaćenih poslova – najamnina koje stalno rastu. Julia je jedna od onih osoba koje grad koristi kao simbol svog „mladenačkog duha”, ali se prema njoj odnosi kao prema anonimnom broju.

Njezina je odsutnost društvena: ima je posvuda u raspravama, a nigdje u rješenjima.

Imigrantkinja u ugostiteljstvu –

34 godine Rosa je stigla iz Gvatemale. Radi u kuhinji restorana koji je uvijek pun, uvijek bučan, uvijek napet.

Deset sati dnevno, šest dana u tjednu. Niska plaća, bez osiguranja, stalni znoj, vrućina i buka.

Mnogi muški kolege misle da se smiju šaliti kako god žele. Ne čine to iz zlobe; čine to iz neznanja i tradicije. Ali to je pritišće. Troše je komentari, pogledi i grube šale.

Izvan posla šalje novac rodbini. Na poslu drži sve na površini.

Njezina je odsutnost ekonomska i kulturna: ona pokreće cijeli jedan sektor, ali ostaje nevidljiva svima.

Žena sa sela – 52 godine

U istočnom Oregonu postoje gradići koji kao da su zapeli u 1985. Malo kuća, duge ceste, surove zime i telefonski signal koji dolazi i odlazi.

Karen živi u jednom od njih. Ima malu farmu, nekoliko životinja i dodatni posao u trgovini. Sve radi sama. Kad treba liječnik, mora se voziti sat vremena. Kad treba bilo kakva usluga, mora se dogovoriti danima unaprijed. Kad nešto pođe po zlu, nema nikoga.

Njezina je odsutnost zemljopisna: živi daleko od svijeta, i to ne svojom voljom.

Žena koja uzdržava obitelj koju je razorila

ovisnost – 43 godine Oregon je jedna od saveznih država s najvišim stopama ovisnosti. Opioidi, metamfetamini, alkohol. Spora lavina koja se nikada ne zaustavlja.

Tessa ima partnera koji je sada izgubljen. Dvoje male djece. Posao blagajnice u supermarketu. Svaki dan mora štititi djecu, nositi se s muškarcem kojeg više ne prepoznaje, držati račune u redu i boriti se protiv sustava koji ne nudi rješenja.

Njezina je odsutnost institucionalna: društvo godinama govori o „krizi”, ali za one koji je proživljavaju kod kuće ništa se ne mijenja.

Epilog – Oregon

Oregon je savezna država koja se dobro reklamira, ali se loše štiti.

Žene žive između dviju krajnosti: – estetskog progresivizma – agresivne društvene stvarnosti.

Upravo ona podnosi udar nejednakosti, ona uzdržava krhke obitelji, ona radi u najiskorištavanijim sektorima, ona drži zajednice koje je politika zaboravila.

Ljepota Oregona nije dovoljna da ga spasi.

Razmišljanje – Oregon

Odsutnost žena u Oregonu proizlazi iz surove istine: nije dovoljno reći da si moderan da bi to i bio.

Žene ovdje plaćaju tri cijene: – troškove života – nesiguran posao – društvenu i zemljopisnu izolaciju.

To je odsutnost koja ne proizlazi iz izravnog sukoba, nego iz opće nezainteresiranosti.

A ovo poglavlje to jasno pokazuje: iza šuma, planina, savršenih jezera postoji Amerika koja ne funkcionira. I to u cijelosti pada na žene.

PENNSYLVANIA

Pennsylvania je jedna od najpodijeljenijih američkih saveznih država. S jedne strane, veliki gradovi – Philadelphia i Pittsburgh – prožeti poviješću, nejednakošću, nedovršenim preporodima i zajednicama koje još nose otvorene ožiljke. S druge strane, seosko

i konzervativno zaleđe, farme, zatvoreni rudnici, učmali gradići i staromodni mentaliteti.

Ovdje žene nestaju na četiri načina: – u siromašnim predgrađima – u afroameričkim zajednicama obilježenim nasiljem – na učmalom selu – u modernim gradovima koji ih troše.

Pennsylvania je savezna država koja ne oprašta onima koji su rođeni s malo. A žene, kao i uvijek, plaćaju najvišu cijenu.

Žena iz siromašnih predgrađa Philadelphije

– 34 godine Shan živi u sjevernoj Philadelphiji. To je teška četvrt, sa školama koje se muče i ulicama na kojima se napetost osjeća čak i usred bijela dana.

Radi u diskontnoj trgovini. Ima kćer od šest godina. Svakog je jutro vodi u školu s mješavinom nade i straha: nade da će imati bolju budućnost, straha da će je četvrt progutati.

Plaće su niske, troškovi visoki, usluge nedostatne. Grad slavi svoj „preporod”, ali preporod nikada ne stigne do njezina doma.

Njezina je odsutnost urbana: ona živi upravo u točki u kojoj grad odlučuje tko zaslužuje pozornost, a tko ne.

Žena iz Hrđavog pojasa Pittsburgha – 48 godina

Pittsburgh je postao „tehnološki”, „sveučilišni” i „inovativan”. Ali radnički grad nije nestao: samo se preselio u predgrađa, kamo nitko ne gleda.

Linda je bila zavarivačica. Kad se tvornica zatvorila, nalazila je samo poslove na pola radnog vremena: supermarket, čišćenje i usluge.

Ekonomska preobrazba nagradila je visokoobrazovane mlade. Ne žene poput nje.

Njezina je odsutnost industrijska: novi grad nije osigurao mjesto onima koji su izgradili stari.

Žena sa sela – 55 godina

Izvan gradova Pennsylvania je druga zemlja: brežuljci, farme, sićušni gradići, crkve posvuda, mentalitet koji se nije promijenio generacijama.

Mary je ovdje odrasla. Ima kuću, komad zemlje, muža koji povremeno radi i odraslu djecu.

Ona radi sve: – kuću – životinje – račune – kuhanje – brigu o starijima – ulogu mosta između obitelji.

Poštuju je, naravno. Ali kao funkciju, ne kao osobu.

Njezina je odsutnost kulturna: svaka je uloga već napisana.

Imigrantkinja iz Allentowna – 37 godina

Allentown je pun latinoameričkih, afričkih, arapskih i azijskih imigranata. Gospodarstvo počiva na njima.

Rime radi u tvornici, u jutarnjoj smjeni. Muž joj radi u noćnoj smjeni. Viđaju se samo nekoliko sati dnevno.

Plaća nikada nije dovoljna, posao je fizički, proizvodne trake bučne i neumoljive.

Govori dva jezika, podiže troje djece i radi dvostruke smjene kad je potrebno. Njezina je odsutnost ekonomska i jezična: ona je nezamjenjiva prisutnost u gradu, ali ne postoji za one koji donose odluke.

Epilog – Pennsylvania

Pennsylvania je savezna država koja živi u sredini: napola moderna, napola zaglavljena, napola bogata, napola siromašna, napola progresivna, napola zaglavljena u prošlosti.

Žene žive u pukotinama. I drže na okupu sve što se raspada obitelji, škole, četvrti, krhka gospodarstva.

Ali sustav je smatra dodatkom, nikada protagonisticom.

Razmišljanje – Pennsylvania Odsutnost žena u Pennsylvaniji proizlazi iz unutarnje udaljenosti: udaljenosti između onoga što je država bila i onoga što bi htjela biti.

Veliki gradovi troše, selo se smanjuje, srednja gospodarstva popuštaju.

Žena završava zgnojčena u sredini, kamo nitko zapravo ne gleda.

Ovo poglavlje to jasno pokazuje: umor nije hitan slučaj od jednog dana, on je svakodnevna norma za tisuće žena.

RHODE ISLAND

Rhode Island je minijatura svega što u Americi funkcionira i svega što se lomi: – skupi obalni gradovi – siromašna predgrađa – nestala industrija – goleme zajednice migranata – ograničene usluge – upadljive društvene suprotnosti.

Providence je njegovo središte: kulturno, akademsko i umjetničko. Ali uz sveučilišta leži jedno od najpodcjenjenijih urbanih siromaštava na istoku. Izvan grada mali gradići preživljavaju od minimalnih poslova, sezonskog pomorstva i industrija koje se ne vraćaju.

Žena ovdje nestaje sabijanjem:

sve je preskupo, sve je preblizu, sve je premalo da bi se pobjeglo.

Latinoamerikanka iz Providencea – 30 godina

Marisol živi na južnoj strani, u jednoj od najsiromašnijih četvrti grada. Radi kao čistačica ureda u zoru i restorana noću. Dva posla, nikakva sigurnost.

Providence se voli nazivati „kreativnim gradom”. Za nju kreativnost jednostavno znači spajati kraj s krajem.

Nema osiguranje. Nema godišnji odmor. Nema nikakvu rezervu.

Njezina je odsutnost ekonomska i jezična: ona radi koliko tri osobe, ali za državu je statistika.

Studentica koja radi – 22 godine

Sveučilište Brown privlači studente iz cijelog svijeta. Ali oni iz skromnih obitelji proživljavaju drukčiji Rhode Island.

Rachel studira sociologiju, radi u knjižnici, vikendom radi kao barmenica i dijeli preskupu garsonijeru.

Inteligentna je, sposobna, odlučna, ali pod golemim je pritiskom: – studij – posao – dug – neizvjesna budućnost.

Njezina je odsutnost akademska: sveučilište slavi raznolikost, ali ne štiti one koji spajaju studij i preživljavanje.

Žena sezonske obale – 41 godina

Newport je prekrasan za one koji ga posjećuju. Katastrofa za one koji ondje žive cijelu godinu.

Tanya ljeti radi u restoranu u luci. Zimi traži bilo kakav posao koji se nađe: trgovine, čišćenje, male ugovore.

Bogati turisti, siromašni stanovnici.

Njezina je odsutnost sezonska: nezamjenjiva je tri mjeseca, nevidljiva ostalih devet.

Žena iz malog grada – 54 godine

Izvan Providencea leži zaboravljeni Rhode Island: stare tekstilne tvornice, crvene zgrade, istrošene ulice. Linda radi u industrijskoj praonici rublja. Ponavljajući pokreti, vruća para, smjene bez kraja.

Plaće su minimalne, posao je težak, budućnost ostaje nepromijenjena.

Njezina je odsutnost industrijska: ona radi u sjeni ekonomske prošlosti koja se nikada neće vratiti.

Epilog – Rhode Island

Rhode Island je malen, ali su mu problemi golemi: visoke najamnine, niske plaće, ograničene prilike.

Žene žive smrvljene svim tim. Uvijek na prvoj crti, nikada zaštićene.

Razmišljanje – Rhode Island

Odsutnost žena ovdje proizlazi iz paradoksa: sićušna savezna država, nesposobna ikoga zaštititi.

To je odsutnost sazdana od mikroprostora i mikroprilika: premalih da bi se uspelo, preuskih da bi se pobjeglo.

I u tim zagušenim prostorima žene upravljaju cijelom saveznom državom koja ih smatra dijelom krajolika.

JUŽNA KAROLINA

Južna Karolina je savezna država oštih suprotnosti: savršene plaže i krajnje siromaštvo, kolonijalna povijest i crnačke zajednice koje su još uvijek siromašne, gradovi u rastu i učmala predgrađa, turizam kao s razglednice i slabo plaćeni poslovi. To je jedno od mjesta na kojima žene nose najveći teret, između tradicije, religije, obitelji, nedostižnih troškova i loših usluga. I ujedno je jedna od zemalja u kojima se o slobodi žena još raspravlja, ograničava je se i nadzire.

Južna Karolina se lijepo odjene kad treba, ali njezinu kralježnicu drže žene koje nitko ne vidi.

Afroamerikanka iz Lowcountryja – 36

godina

Amina živi u Charlestonu, u zajednici Gullah Geechee. Nosi golemo kulturno naslijeđe: povijest ropstva, otpora i identiteta očuvanog unatoč svemu.

Radi u turističkom restoranu u središtu grada. Poslužuje jela nadahnuta njezinom kulturom ljudima koji ništa ne znaju o njezinoj povijesti.

Ona je majka, kći i radnica. Radi duge smjene, prima plaću koja je visoka za grad, ali preniska za život ovdje, jer je Charleston postao preskup za one koji su ondje rođeni.

Njezina je odsutnost povijesna i urbana: povijest crnaca ovdje je temelj svega, ali ostaje izvan službene pripovijesti.

Bijela žena s konzervativnog Juga – 42

godine

Megan živi u seoskom kraju između Andersona i Greenwooda. Obitelj joj je konzervativna, crkva je u središtu, a zajednica je zatvorena. Ovdje pravila nisu napisana, ali su stroža od zakona. Muž joj radi u građevini, ona radi kao blagajnica u robnoj kući.

Svaki se izbor važe: kako se odijevati, što reći, što misliti. Razvod se smatra skandalom. Ne imati djecu je grijeh. Tražiti samostalnost je „nedostatak vjere”.

Njezina je odsutnost kulturna: ona živi u ulozi koju su odredili drugi, a promijeniti je znači izgubiti sve.

Žena iz turizma u Myrtle Beachu – 29 godina

Jamie radi u hotelu na obali. Recepcija ljeti, čišćenje zimi, što god zatreba.

Myrtle Beach se onima koji ga posjećuju čini rajem, ali je kavez za one koji ondje rade: niske plaće, visoke najamnine, potpuna sezonalnost, nula stabilnosti.

Jamie živi u malom, zajedničkom stanu. Radi šest dana u tjednu. A kad sezona završi, mora se nadati blagoj zimi.

Njezina je odsutnost ekonomska: sve se vrti oko turista; ništa se ne vrti oko stanovnika.

Žena bez zdravstvenog osiguranja – 55 godina

Južna Karolina je jedna od saveznih država s najslabijim pristupom zdravstvenoj skrbi. Mnoge zaposlene žene nemaju osiguranje. Mnoge se odriču nužnog liječenja. Linda radi kao čistačica u jednoj klinici. Zdravstvo svaki dan vidi iznutra, ali si ga ne može priuštiti za sebe.

Ima kroničnu bol u rukama, ali ne može stati. Boji se liječničkog pregleda jer zna da si liječenje ne može priuštiti.

Njezina je odsutnost zdravstveno pitanje: ona radi oko tuđe skrbi i nema pravo na vlastitu.

Epilog – Južna Karolina

Južna Karolina je savezna država koja živi u stalnoj napetosti između modernosti i tradicije, između vidljivog bogatstva i skrivenog siromaštva.

Žene plaćaju sve proturječnosti: – krutu religiju – zatvorene uloge – izrabljivački turizam – duboko ukorijenjeni rasizam – nedostupnu zdravstvenu skrb – preniske plaće.

Ona je noseći stup, ali se prema njoj odnose kao prema sitnom ukrasu.

Razmišljanje – Južna Karolina

Ovdje odsutnost žena proizlazi iz savršenog preplitanja: teške povijesti, dominantne religije i krhkoga gospodarstva.

Žene žive zarobljene između prošlosti i sadašnjosti: prošlost ih ograničava, sadašnjost ih troši, a budućnost nije zajamčena.

A ovo poglavlje služi da razotkrije голу istinu: Južna Karolina nije spora zato što to želi. Spora je zato što se ne želi mijenjati. A tu nepokretnost uvijek plaćaju žene.

Ferdinando Frega